

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 12/2024-11

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku a Martina Vernarského (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED], proti postupu Národnej kriminálnej agentúry Prezídia Policajného zboru, národnej jednotky finančnej polície, expozitúry Stred v konaní ČVS: PPZ-577/NKA-FP-ST-2012 a proti postupu Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky v konaní sp. zn. VII/2 Gv 5/17/1000 takto

r o z h o d o l :

1. Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**
2. Žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred Ústavným súdom Slovenskej republiky **n e v y h o v u j e .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 15. augusta 2023 domáha vyslovenia porušenia bližšie neuvedených práv postupom Národnej kriminálnej agentúry Prezídia Policajného zboru, národnej jednotky finančnej polície, expozitúry Stred v konaní ČVS: PPZ-577/NKA-FP-ST-2012 (ďalej len „policajný orgán“) a postupom Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky v konaní sp. zn. VII/2 Gv 5/17/1000 (ďalej len „špeciálna prokuratúra“). Žiada aj o priznanie finančného zadošťučinenia 107 000 eur.

II.

Skutkové východiská

2. Uznesením policajného orgánu ČVS: PPZ-577/NKA-FP-ST-2012 z 24. februára 2013 bolo aj sťažovateľovi vznesené obvinenie pre spáchanie zločinu založenia, zosnovania a podporovania zločineckej skupiny podľa § 296 Trestného zákona v jednočinnom súbehu so zločinom skrátania dane a poistného podľa § 276 ods. 1 a 4 Trestného zákona. Policajným orgánom bolo 20. decembra 2021 rozhodnuté o zmene právnej kvalifikácie. Skutok, ktorého spáchanie sa dávalo za vinu aj sťažovateľovi, sa tak následne posudzoval ako pokračujúci zločin založenia, zosnovania a podporovania zločineckej skupiny podľa § 296 Trestného zákona v jednočinnom súbehu so zločinom skrátania dane a poistného podľa § 276 ods. 1 a ods. 4 Trestného zákona a so zločinom neodvedenia dane a poistného podľa § 277 ods. 1 a 4 Trestného zákona. Uznesením špeciálnej

prokuratúry č. k. VII/2 Gv 5/17/1000-82 z 20. decembra 2022 bolo zastavené aj trestné stíhanie sťažovateľa podľa § 215 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku, lebo je nepochybné, že skutky nespáchal sťažovateľ.

III.

Argumentácia sťažovateľa

3. Sťažovateľ uviedol, že trestným stíhaním (obvinením) zo strany orgánov činných v trestnom konaní, ako aj samotnou dĺžkou trestného konania došlo k hrubému porušeniu jeho práv, porušeniu Trestného poriadku, Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a zásad právneho a demokratického štátu. Trestné stíhanie považuje za protizákonné, keďže orgány činné v trestnom konaní nedisponovali žiadnymi dôkazmi, ktoré by dokazovali jeho trestnú činnosť. Skoro po 9 rokoch špeciálna prokuratúra vyslovila záver, že podozrenie zo spáchania trestných činov sa nepotvrdilo, a preto bolo zastavené trestné stíhanie proti sťažovateľovi. Sťažovateľovi vôbec nie je zrejmé, na základe akých skutočností bol tak dlho obvinený. Na začiatku vyšetrovania policajný orgán vôbec nepreveril jeho výpoveď. V čase, keď mali byť skutky, ktoré sa mu kládli za vinu, spáchané, bol totiž vo výkone trestu odňatia slobody. Následne približne jeden rok pracoval v Taliansku. Z uvedeného vyplýva, že v rozhodnom čase žiadneho zo spoluobvinených nepoznal.

4. Sťažovateľ žil dlhodobo v právnej neistote a v strachu, že policajný orgán vytvorí „umelé“ dôkazy. Nezmyselné a protizákonné obvinenie mu zmarilo šancu viesť normálny život, zničilo mu zdravie, rodinu a podnikanie. Danú situáciu sťažovateľ nezvládol psychicky a opätovne začal užívať omamné látky a následne aj ich predávať, čo znova viedlo k jeho odsúdeniu za drogovú trestnú činnosť. Z daného trestného stíhania má sťažovateľ dodnes traumy, a preto musel vyhľadať psychiatrickú pomoc.

5. Sťažovateľ zároveň požiadal o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom v prípade zbytočných prietáhov a určení finančného zadosťučinenia z dôvodu, že nedisponuje dostatočnými finančnými prostriedkami na zvolenie si právneho zástupcu. Ako už bolo uvedené, momentálne je vo výkone trestu odňatia slobody, bol mu tiež uložený trest prepadnutia majetku, má ďalšie pohľadávky a navyše vyživovaciu povinnosť na 4 deti.

IV.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

6. Ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí senátu ústavného súdu podľa § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a zisťoval, či nie sú dané dôvody na jej odmietnutie podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

IV.1. K prietahom v trestnom konaní:

7. Sťažovateľ síce neuviedol konkrétne práva, ktoré mali byť porušené namietaným postupom orgánov činných v trestnom konaní, avšak sťažnostnú kritiku založenú na poukaze sťažovateľa na skutočnosť, že jeho trestné stíhanie trvalo skoro 9 rokov, vyhodnotil ústavný súd pri rešpekte k § 39 ods. 2 zákona o ústavnom súde tak, že ide o námietku zbytočných prietáhov v trestnom konaní spôsobených policajným orgánom a špeciálnou prokuratúrou.

8. Ústavný súd poskytuje ústavno-súdnu ochranu proti priet'ahom v konaní orgánu verejnej moci len vtedy, ak bola na ústavnom súde uplatnená v čase, keď konanie poznačené priet'ahmi ešte stále prebieha (napr. I. ÚS 116/02, IV. ÚS 637/2013). V opačnom prípade konanie o takej ústavnej sťažnosti pred ústavným súdom už nie je spôsobilé naplniť účel ochrany ním poskytovaný (m. m. I. ÚS 6/03). Ústavná sťažnosť totiž zohráva aj významnú preventívnu funkciu, a to ako účinný prostriedok na to, aby sa predišlo zásahu do základných práv, a v prípade, že už k zásahu došlo, aby sa v porušovaní týchto práv ďalej nepokračovalo (napr. IV. ÚS 104/03, IV. ÚS 73/05). Uvedený právny názor ústavného súdu je akceptovaný aj judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva (pozri Miroslav Mazurek proti Slovenskej republike, rozhodnutie o sťažnosti č. 16970/05 z 3. 3. 2009).

9. Lustráciou ústavného súdu bolo zistené, že uznesenie špeciálnej prokuratúry nadobudlo právoplatnosť 31. decembra 2022. Ústavná sťažnosť sťažovateľa bola ústavnému súdu doručená 15. augusta 2023, teda zjavne potom, keď v merite veci špeciálna prokuratúra právoplatne rozhodla o zastavení trestného stíhania proti sťažovateľovi. V tejto veci sa sťažovateľ teda domáha ústavno-súdnej ochrany v čase, keď v trestnom konaní už k priet'ahom nemohlo dochádzať, a teda bola už odstránená právna neistota sťažovateľa.

10. Ústavný súd preto pri predbežnom prerokovaní ústavnú sťažnosť sťažovateľa v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

IV.2. K žiadosti o priznanie finančného zadosťučinenia:

11. Ústavný súd poukazuje na princíp subsidiarity zakotvený v čl. 127 ods. 1 ústavy (... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd), ktorého zmyslom je, že ústavný súd môže konať o namietanom porušení sťažovateľových práv a meritórne (vecne) sa zaoberať podanou sťažnosťou iba vtedy, ak sa sťažovateľ nemôže v súčasnosti a nebude môcť ani v budúcnosti domáhať ochrany svojich práv pred iným orgánom verejnej moci prostredníctvom iných právnych prostriedkov, ktoré mu zákon na ochranu jeho práv poskytuje. Namietané porušenie niektorého zo základných práv alebo slobôd teda nezakladá automaticky aj právomoc ústavného súdu na konanie o nich (II. ÚS 122/05, IV. ÚS 179/05, I. ÚS 311/08).

12. Ak je prípustnosť ústavnej sťažnosti podmienená vyčerpaním opravných prostriedkov alebo iných právnych prostriedkov, ktoré zákon poskytuje sťažovateľovi na ochranu jeho práva, tak o to viac je podmienkou prípustnosti ústavnej sťažnosti uplatňovanie práva, ktorého porušenie sťažovateľ namieta, riadnym, zákonom predpísaným spôsobom (m. m. III. ÚS 1/04). Iba za predpokladu, že sťažovateľ vyčerpal všetky jemu dostupné právne prostriedky súdnej a inej právnej ochrany svojho základného práva alebo slobody a pri ich uplatnení nie je úspešný, môže sa uchádzať o ochranu tohto základného práva alebo slobody sťažnosťou podanou ústavnému súdu podľa čl. 127 ods. 1 ústavy (m. m. IV. ÚS 193/2010, I. ÚS 178/2011, III. ÚS 703/2017).

13. Sťažovateľ namieta nedôvodné trestné stíhanie (obvinenie) proti nemu, ktoré napokon skončilo zastavením z dôvodu, že skutky nespáchal. Na základe tejto skutočnosti vyvodzuje svoj nárok na priznanie finančného zadosťučinenia (1 000 eur za každý mesiac trestného stíhania), ktoré ako laik označil vo svojej ústavnej sťažnosti. Z obsahu ústavnej sťažnosti ale možno jednoznačne vyvodiť, že v skutočnosti žiada o priznanie náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch vzhľadom na ním tvrdené negatívne dôsledky daného trestného stíhania.

14. Ústavný súd preto upriamuje pozornosť na platný a účinný zákon č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o zodpovednosti za škodu“), ktorý upravuje postup pri uplatňovaní nároku na náhradu škody spôsobenej orgánmi verejnej moci pri výkone verejnej moci nezákonným rozhodnutím, nezákonným zatknutím, zadržaním alebo iným pozbavením osobnej slobody, rozhodnutím o treste, o ochrannom opatrení alebo rozhodnutím o väzbe a nesprávnym úradným postupom, za ktorú zodpovedá štát (§ 3 ods. 1 zákona o zodpovednosti za škodu).

15. V tejto súvislosti je potrebné poukázať na ustálenú judikatúru najvyššieho súdu (napr. 4Cdo/66/2018, 1Cdo/167/2016) a ústavného súdu (I. ÚS 320/2016, I. ÚS 395/2016, I. ÚS 540/2016), z ktorej vyplýva, že nárok na náhradu škody spôsobenej začatím a vedením trestného stíhania, ktoré neskončilo právoplatným odsúdením, je špecifickým prípadom zodpovednosti štátu. Zastavenie trestného stíhania má rovnaké dôsledky ako zrušenie uznesenia o začatí trestného stíhania a vznesení obvinenia pre nezákonnosť iba za predpokladu, že trestné stíhanie bolo zastavené preto, že sa nenaplnil predpoklad o spáchaní trestného činu obvineným, resp. že skutok nie je trestným činom. Právoplatnosťou rozhodnutia o zastavení trestného stíhania sa trestné konanie končí, a preto zanikajú účinky rozhodnutia o začatí trestného stíhania a vznesení obvinenia. Z týchto judikatórnych záverov je však zrejmé, že trestné stíhanie musí byť vedené proti konkrétnej fyzickej osobe, ktorej tak jeho následným zastavením v stanovených prípadoch môže vzniknúť škoda spôsobená vydaním nezákonného rozhodnutia (§ 5 zákona o zodpovednosti za škodu), za ktorú zodpovedá štát za splnenia ďalších zákonom vyžadovaných podmienok.

16. Ústavný súd teda konštatuje, že vzhľadom na skutočnosti uvedené v predchádzajúcom bode sťažovateľ má možnosť podať kvalifikovanú žiadosť o predbežné prerokovanie nároku orgánu konajúcemu v mene štátu (§ 4 zákona o zodpovednosti za škodu), v rámci ktorej si môže uplatniť aj nemajetkovú ujmu v peniazoch. Ak príslušný orgán konajúci v mene štátu neuspokojí uplatnený nárok, uspokojí iba jeho časť, resp. písomne oznámi, že neuspokojí uplatnený nárok, sťažovateľ ako poškodený sa môže domáhať uspokojenia svojho nároku alebo jeho neuspokojenej časti podaním civilnej žaloby na všeobecný súd proti orgánu konajúcemu v mene štátu.

17. Nevyužitie uvedených účinných právnych prostriedkov garantovaných zákonom o zodpovednosti za škodu nemožno preto nahrádzať ústavnou sťažnosťou podanou ústavnému súdu. Ústavný súd môže založiť svoju právomoc na konanie o nej až vtedy, keď fyzická osoba alebo právnická osoba nemala inú ústavnú a zákonnú možnosť účinnej ochrany svojich práv. Podľa názoru ústavného súdu sťažovateľ však v tomto prípade takúto možnosť stále má.

18. Z už uvedených dôvodov ústavný súd preto ústavnú sťažnosť sťažovateľa pri predbežnom prerokovaní odmietol ako neprípustnú podľa § 56 ods. 2 písm. d) v spojení s § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

IV.3. K žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu:

19. Aby ústavný súd mohol rozhodnúť o ustanovení právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom (§ 37 ods. 1 zákona o ústavnom súde), musí najprv zistiť, či sú kumulatívne splnené tri podmienky, resp. predpoklady na ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom: (i) žiadosť o ustanovenie právneho zástupcu, (ii) majetkové pomery odôvodňujúce takúto žiadosť, (iii) nejde o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti.

20. Ak ústavný súd z obsahu ústavnej sťažnosti a výsledku jej posúdenia zistí, že v danom prípade nie je daná právomoc ústavného súdu na jej prerokovanie, ústavná sťažnosť je oneskorená, neprípustná alebo zjavne neopodstatnená, znamená to, že ide o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti, a teda že nie je splnený jeden z predpokladov ustanovenia právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom, v dôsledku čoho nemožno žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom vyhovieť.

21. Vychádzajúc z už uvedeného, ústavný súd dospel k záveru, že v danom prípade u sťažovateľa nie sú splnené podmienky na ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom. Z obsahu ústavnej sťažnosti a výsledku jej posúdenia ústavným súdom je totiž zrejme, že v danom prípade ide o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti. Keďže nebol splnený jeden z predpokladov ustanovenia právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom, žiadosti sťažovateľa o ustanovenie právneho zástupcu ústavný súd nevyhovel.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 11. januára 2024

Robert Šorl
predseda senátu